

N.F.S. Grundtvig “[Andragende vedrørende sognebåndets løsning, oplæst af etatsråd Treschow på stændermødet i Roskilde 23/7]”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Ændret i version 1.21, maj 2023

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Ændret i version 1.21, maj 2023

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1840 (SJ: 670)

Teksten er etableret af Kirsten Vad

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Kirsten Vad, redigeret af Klaus Nielsen og Kim Steen Ravn

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jes Fabricius Møller

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

A:553

“Det er indlysende, at Bestræbelsen for en Frihed, der ifølge sin Natur vil være fælleds for os Alle, og som derhos angaaer Noget, Enhver af os selv maa bære Ansvar for; Bestræbelsen for en saadan Frihed burde aldrig, fra hvilken Side den saa end udgik, betragtes som en Parti-Sag, saa det var kun ved et besynderligt Misheld, at Andragendet om Sognebaandets Løsning, eller rettere om Præste-Aagets Afskaffelse, ved Folkeraadets forrige Møde kom til at staae i saa skjævt et Lys; thi den ligesaa uskyldige som naturlige Frihed, til mel**A:554**lem *Stats-Kirkens egne Præster* selv at vælge sin Sjelesørger, maa dog aabenbar være alvorlige Mennesker af alle Partier vigtig og tit uundværlig, og Folket uden for Kjøbenhavn ligesaa kjær og nødvendig som den er Kjøbenhavns Indbyggere, der i en vis Grad har den, og vist ikke for nogen Priis vilde miste den. Oplysningen herom kunde nu vistnok gives med langt mere Frugt af Andre end af mig, der maa regnes til det Parti, man har mistænkt for hierarchiske Planer, hvor Forslaget dog gik ud paa, med Rod at oprykke denne papistiske Plante, som ved Reformationen kun blev tophugget; men, overladende Virkningen til Ham, som har Lykken i sin Magt og alle Hjerter i sin Haand,

skylder jeg den vigtige, uskyldige og i mine Øine soleklare Sag det offentlige og udtrykkelige Vidnesbyrd, at den ligger mig inderlig paa Hjerte, og at det Langdrag, hvori den er gaaet, langt fra at svække, daglig forstærker min hjertelige Deeltagelse i den. For min Person har jeg, som Præst i Stats-Kirken, vist vel al den Frihed, jeg behøver; men just derfor føler jeg mig forpligtet til, ei blot at ønske, men, saavidt det staaer til mig, at skaffe alle mine Medborgere den Samme, hvortil de aabenbar, hvad enten de indsee det eller ikke, have samme Ret og samme Trang, og vort første Folkeraads elskelige Danskhed har glædet mig altfor meget til, at jeg ei skulde sørge, hvis det adskilte sig, uden, ved en Bøn til Majestæten om den vigtigste og uskyldigste Folke-Frihed, at have sat sig et uforgængeligt Mindesmærke, ei blot i Danmarks Historie, men ogsaa i Danmarks Hjerte!

Da Sagen ved forrige Møde blev drøftet med Flid, og især af Hr. Etatsraad Treschow stillet i sit klare borgerlige Lys, vil jeg ikke besvære Raadet med en ny Udvikling, der maa synes overflødig, men indskrænke mig til, at pege paa de Misforstaaelser, som syntes forrige Gang at have havt meest uheldig Indflydelse paa Sagens Udfald.

Mellem disse Misforstaaelser var nu vistnok ogsaa den, at Sognebaandets Løsning vilde ophæve, eller dog mærkelig svække, den kjærlige Forbindelse, der endnu mangansteds skal findes mellem Præst og Menighed, og maatte ønskes baade bevaret og udbredt, men herved vil jeg **A:555** dog ikke dvæle, da det er soleklart, at hvor Kjærligheds-Baandet, der efter sin Natur er frit, virkelig findes, der vinder det netop ved Friheden sin rette Glands, medens Forbindelsen kun hæves ved Friheden, hvor den var en Lænke, der maatte falde den retsindige Præst ligesaa besværlig som hans Sognefolk.

Derimod maa jeg udbede mig Raadets Opmærksomhed for et Par Ord om de saakaldte "gudelige Forsamlinger" der paa en besynderlig Maade kom til at staae Sognebaandets Løsning iveien, ikke fordi disse Ting havde det mindste med hinanden at gjøre, men fordi de samme Præster, der androge paa Friheden, tildeels havde viist sig gunstigt stemte for de "gudelige Forsamlinger", saa man fristedes til at forudsætte en hemmelig Forbindelse, som dog ingenlunde var til, og denne Misforstaaelse synes bedst at kunne oplyses ved Opmærksomhed paa, at Sognebaandets Løsning oprindelig er et Forslag af mig, som dog er og bestandig har været en aandelig Modstander af de saakaldte gudelige Forsamlinger. Jeg kan i det mindste ikke mistænkes for, vitterlig at ville befordre, hvad jeg bestrider og kun tager i Forsvar mod verdslig Forfølgelse, fordi den baade er uretfærdig og efter al Erfaring kun gjør Ondt værre, saa, hvis Sognebaandets Løsning alligevel skulde fremme Almuens gudelige Forsamlinger, maatte det være meget imod min Villie; men

jeg tør ogsaa troe at have de gyldigste Grunde til at paastaae netop det *Modsatte*.

Almuens gudelige Forsamlinger reise sig aabenbar af et vist religiøst Krav, som den ikke finder tilfredsstillet af Statskirkens Præster og den offentlige Gudstjeneste, og, hvor de blive herskende, er derfor enten Ærbødighed for begge Dele allerede forsvundet, eller stærk ifærd dermed, og vil man nu friste Almuen til at bortkaste denne Ærbødighed, hvor den endnu findes, og nøde den til at anrette gudelige Forsamlinger, hvor de hidtil ikke fandt Sted, da veed jeg dertil ikke noget kraftigere Middel, end, i en Tid som vores, da den religiøse Trang vaagner overalt, at stramme Sognebaandet istedetfor at løse det, thi naar man er lænkebundet til sin Sognepræst og ikke kan vælge sig en Anden af Stats-Kirkens Præster til Sjælesørger, da fristes man unægtelig til selv at sørge for sin Opbyggelse, og skal man nødes til at tage Sacramenterne hos en Præst, man i Salighedens Sag ingen Tro og Tillid har til, da fristes man til at ringeagte Sacramenterne og hele Statskirkens offentlige Gudstjeneste. — Ønsker man derfor de gudelige Forsamlingers Flor og Stats-Kirkens Undergang, da stramme man Sognebaandet, men ønsker man det *Modsatte*, da løse man det jo før, jo hellere! thi kan Noget igjen gjøre Statskirkens Præster til Folkets aandelige Fædre, maa det være Friheden til at vælge imellem dem, og kan Noget igjen gjøre den offentlige Gudstjeneste til en Vederqvægelse for Folket, maa det være Friheden til at tage Sacramenterne hos den Præst man finder opbyggeligst. Vilde man endnu anføre, at Friheden ei burde gives, før det høirøstet gav sig tilkjende, at Folket i Almindelighed følte Trang dertil, da kunde jeg vist nok nøies med at henvise til Erfaring, som lærer, at vil man see en retmæssig Frihed vel benyttet, skal man give den *før* man nødes dertil; men jeg maa dog ogsaa bemærke, at da Almuen kun føler Trang til Sognebaandets Løsning, naar den sætter Priis paa Stats-Kirkens Præster i det Hele, og paa den offentlige Gudstjeneste med Sacramenterne, saa er det intet Under, den er ufølt, hvor man enten er aldeles ligegyldig eller finder sig fyldestgjort ved egne gudelige Forsamlinger, saa, hvis man ei vil løse Sognebaandet, før Trangen *dertil* bliver almindelig følt, da skeer det aldrig; men inden man veed det, er da Stats-Kirken opløst i grændsesløs Forvirring.

Gud give derfor, at Folke-Raadet maa ændse de Præstestemmer, som med Selvfornægtelse hæve sig for Friheden til Folkets Tarv og Kirkens Bedste, saa Majestæten i det mindste bønfaldes om, at give alle frit Valg mellem Stats-Kirkens Præster ved *Sacramenterne* og *Confirmationen*, og Gud give da, at Majestæten, uden at ændse geistlige Indvendinger, som umuligt kunne udeblive, vil laane Øre til Bønnen! da veed jeg, det bedste Ønske opfyldes til Samvittighedernes Rolighed, til Statskirkens Bestandighed og dens duelige Tjeneres gavnlige Virksomhed.”

Kjøbenhavn den 11 Juli 1840.

Med dyb Høiagtelse

ærbødigst

Nik. Frd. Sev. Grundtvig.

Præst ved Helligaands Hospital og R. af Dbrg.